

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-55>

УДК 330.3

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

TRENDS AND FACTORS AFFECTING THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE UKRAINIAN ECONOMY

Шевченко Лілія Вікторівна

аспірантка,

Хмельницький національний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3504-0307>**Shevchenko Liliia**

Khmelnitskyi National University

Дослідження показало тенденції надходження прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в економіку України. Також метою дослідження було визначити міру впливу різних факторів на надходження ПІІ в Україну. На відміну від попередніх досліджень, зроблено оцінку впливу як можна більшої кількості факторів і в першу чергу соціальних. Аналіз стану та тенденцій ПІІ в економіку України зроблено за допомогою статистичних методів. Для виявлення впливу факторів на динаміку ПІІ в Україні застосовано методи кореляції та регресії. Виявлені тенденції показали суттєву нерівномірність через нестабільність розвитку економіки України. Визначення структури показало нерівномірність розподілу інвестицій за галузями і регіонами України. Економетричний аналіз показав, що між соціальними факторами та станом інвестиційного клімату в Україні існує тісний зв'язок, що доводить необхідність розвитку соціальної сфери для підвищення рівня інвестиційної привабливості регіону. Результати дослідження можуть бути враховані при побудові державних та регіональних інвестиційних програм.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, статистичні методи, кореляційно-регресійний аналіз, фактори впливу, інвестиційна привабливість, інвестиційний клімат.

The study showed the trends of foreign direct investment (FDI) inflows into the Ukrainian economy. The study also aimed to determine the extent to which various factors influence FDI inflows to Ukraine. Previous studies have paid little attention to the impact of social factors on FDI in Ukraine. It is important to study the impact of as many factors as possible, especially social factors that can be quantified. The analysis of the state and trends of FDI in the Ukrainian economy is made using statistical methods, namely, determining the dynamics of growth of FDI in Ukraine, determining the sectoral structure, the structure by types of economic activity, the share of FDI in the Ukrainian economy by regions of destination, etc. To identify the influence of factors on the dynamics of FDI in Ukraine, correlation and regression methods were used. The factors were divided into groups according to their content: macroeconomic, demographic, foreign economic, production, consumption, development of science, education, healthcare, and others. The research period covers 1994–2023. The data for the calculations were taken for four periods: 1996–2009 (14 years); 2010–2014 (5 years); 2015–2019 (5 years), 2020–2023 (4 years), due to changes in the methodology of observations by the State Statistics Service of Ukraine. The identified trends show that Ukrainian enterprises with foreign investment focus on the production of goods that are almost saturated on world markets and the service sector. There is an uneven distribution of investments across industries and regions of Ukraine, with their concentration in industrial centers, particularly in Kyiv. The reasons for the uneven trends in foreign investment are the instability of Ukraine's economic development. A significant portion of FDI comes through offshore companies. Econometric analysis has shown that there is a close relationship between social factors and the state of the investment climate in Ukraine, which allows us to establish the form of this relationship. The results of the study can be taken into account when building state and regional programs to increase the level of investment attractiveness in the region and at the enterprise.

Keywords: foreign direct investment, statistical methods, correlation and regression analysis, factors of influence, investment attractiveness, investment climate.

Постановка проблеми. Рішення інвестора про здійснення прямих іноземних інвестицій в певну країну або суб'єкт господарювання залежить від оцінки інвестиційного клімату країни або привабливості об'єкта інвестицій. Необхідно проаналізувати за допомогою статистичних методів тенденції залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. Необхідно дослідити вплив як можна більшої кількості факторів, які можна оцінити в кількісному вираженні, на рівень ПІІ в Україну за допомогою економетричних методів та встановити тісноту зв'язку.

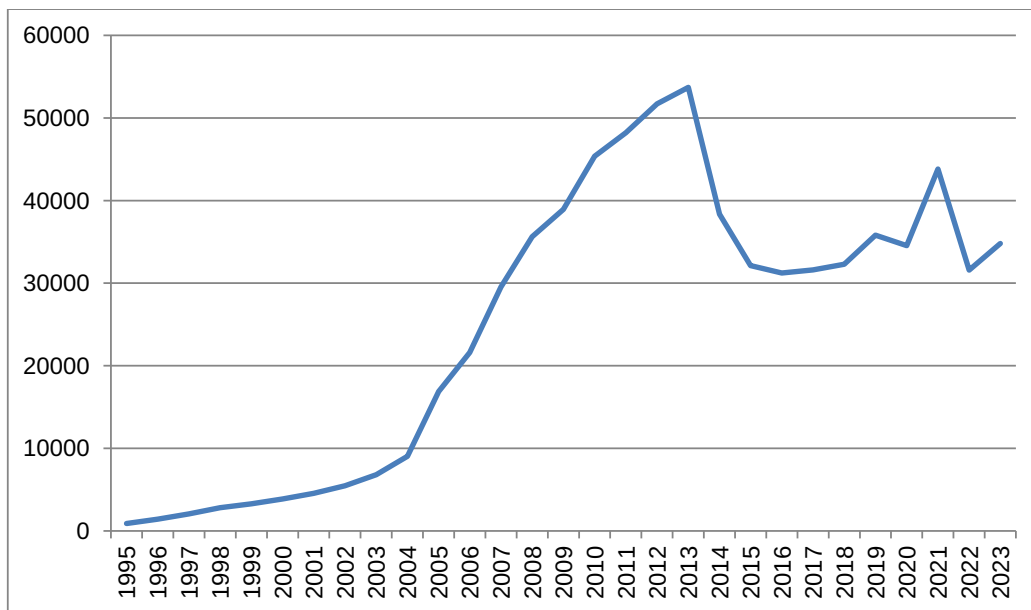
Аналіз останніх досліджень і публікацій. У 2018 році Zengin, S. et al. зробили аналіз п'яти факторів за методом багатфакторних сплайнів адаптивної регресії (MARS) [1]. Це дослідження в свою чергу спиралося на результати попередніх подібних досліджень. Дійшли висновку, що цей метод усуває мультиколінеарність і незалежні змінні можуть приймати різні коефіцієнти для різних ситуацій. У 2019 Grace G. застосував об'єднаний метод найменших квадратів для визначення характеру впливу детермінант на ПІІ в країні члени АСЕАН [2]. У 2020 році Fernandez M. et al. методом статистичного і аналітичного аналізів визначили перелік факторів привабливості інвестиційного клімату Індонезії [3]. У 2020 році Городняк І. та Терендій А. дослідили вплив інституційних чинників на залучення ПІІ в економіку України за 2009-2018 рр. і прийшли до висновку, що найбільший, хоча і обернений вплив має «ефективність державних витрат». Також значущими чинниками виявились «прозорість урядової політики», «етична поведінка фірм», та «надійність аудиту та звітності» [4]. У 2021 Та et al. (2021) [5] провели дослідницький аналіз факторів (EFA) за допомогою моделі структурного рівняння (SEM) з частковими найменшими квадратами (PLS SEM). Кореляційно-регресійним аналізом Ноа Р. Т. et al. у 2021 році [6] визначали наявність зв'язку різних факторів з ПІІ у Північно-Західні провінції В'єтнаму; Dang & Nguyen (2021) [7] визначили ключову роль податкового тягаря, економічної свободи та інфляції на залучення притоку ПІІ в країні АСЕАН-7; Dua, P., & Verma, N. (2022) [8] визначили, що вищі темпи зростання номінального ВВП приваблюють ВВП, а глобальні змінні є значущими для азійських країн, що розвиваються. Sookram S. et al. у 2022 році [9] підходом авторегресійних розподілених лагів (ARDL) з використанням об'єднаної середньої групи (PMG) оцінювач визначили два фактори:

зростання ВВП і валовий обсяг накопиченого капіталу, мають зв'язок в довгостроковій перспективі з ПІІ. Тим же методом з кількома структурними розривами Samargandi, N. et al. також у 2022 році [10] визначили, що відкритість торгівлі є рушійним фактором для прямих іноземних інвестицій (ПІІ), а якість місцевих інституцій та вступ до СОТ є важливими змінними, що сприяють притоку ПІІ.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Необхідно визначити структуру іноземного інвестування в Україну, що на відміну від абсолютних статистичних даних покаже тенденції інвестиційних процесів. Аналіз попередніх досліджень показав, що найчастіше вивчається зв'язок обсягів ПІІ з макроекономічними факторами, такими як валовий внутрішній продукт, обсяги капіталу, податки, економічна свобода та інші організаційні фактори, що мають безпосередній зв'язок з процесами інвестування. Одночасно недостатньо проаналізовано залежність обсягу прямих іноземних інвестицій в Україну від соціальних факторів за допомогою методів кореляційно-регресійного аналізу.

Метою статті є визначення тенденцій іноземного інвестування в економіку України та міру залежності обсягів ПІІ від факторів за допомогою статистичних та економіко-математичних методів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спостереження за надходженням в Україну ПІІ здійснюються Національним банком України а раніше здійснювалися Державною службою статистики України. Державне статистичне спостереження інвестицій зовнішньоекономічної діяльності в Україні проводиться з 1994 року. Отже період досліджень охоплює 1994–2023 роки. Практично іноземні інвестиції мали місце вже починаючи з 1992 року, коли в країні почалась приватизація. На червень 1993 року в країні було зареєстровано 2605 підприємств з іноземною участю із загальним обсягом інвестицій біля 1,8 млрд. дол. Процеси суттєво зросли у 1995 році з прийняттям програми масової приватизації. Капітал спрямовувався здебільшого у нерухомість, фінанси та нематеріальні активи. Регіонально інвестиції концентрувалися у Києві, Одесі, Донецьку, Дніпропетровську, Львові та Черкасах. Статистичні дані дозволяють визначити, що обсяги надходження ПІІ в Україну протягом зазначеного періоду мали суттєві хвилеподібні коливання (рис. 1).

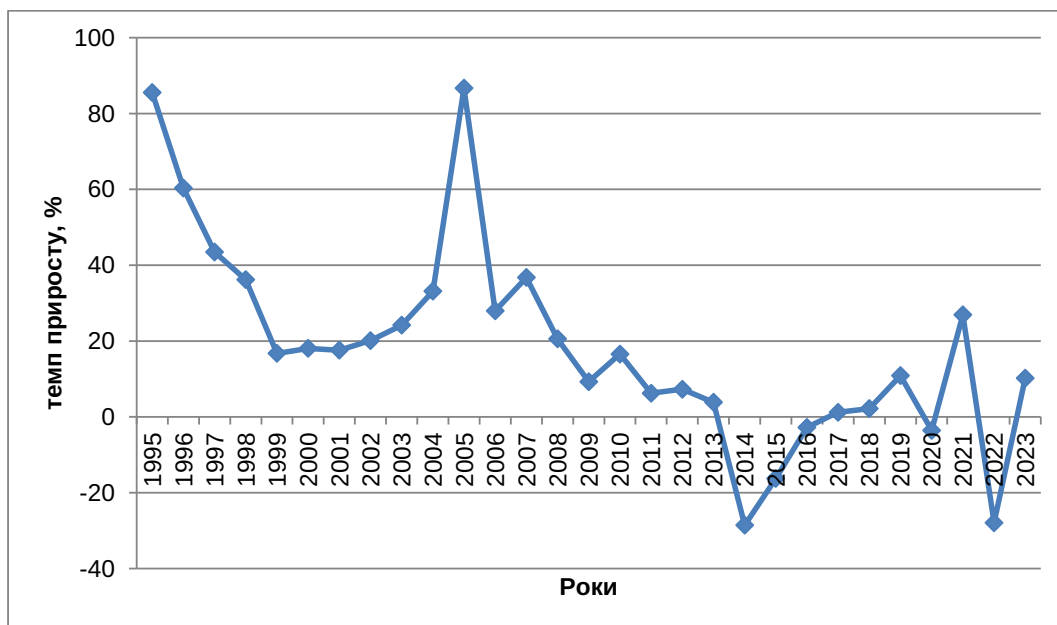
Рис. 1. ПІІ в Україні (млн. дол. США)

Джерело: розроблено автором на основі статистичних джерел

Більш наочно нестабільність відносин України з зовнішніми інвесторами показує динаміка приросту загального обсягу ПІІ в Україні (рис. 2).

Причинами таких коливань фахівці називають нестабільність розвитку економіки України, зокрема нестабільність зовнішньоекономічних орієнтирів та відсутність стратегічної програми розвитку економіки держави. Зокрема зменшення надходжень інвестицій

починаючи з 2008 року пояснюється загальносвітовими тенденціями, пов'язаними зі світовою фінансовою кризою [11, с. 40]. Темпи приросту іноземних інвестицій різко скоротилися після початку військових дій і з цього часу не повернулись до попередніх показників (див. рис. 2). Суттєвим фактором обмеження інвестиційної активності є те, що значна частина довоєнних ПІІ попадала в Україну через офшорні компанії та насправді

Рис. 2 Динаміка приросту загального обсягу ПІІ в Україні

Джерело: розроблено автором на основі статистичних даних

мала українське чи російське походження. Тобто обсяги припливу чистого капіталу в господарство України були суттєво менші, ніж це показує статистика іноземних ПІІ. Але погіршення інвестиційного клімату почалося ще до початку війни 2014 року в Україні. У 2012 році з країни було виведено коштів на загальну суму 1234 млн. дол. що було максимальною сумою за останні тринадцять років на той час. В тому числі французькі інвестори вилучили капітал у розмірі 465 млн. дол., за січень–червень 2013 року 152 млн. дол. вилучено німецькими і 205 млн. дол. австрійськими інвесторами, що свідчить про погіршення інвестиційного клімату в Україні [12].

Розглянемо тенденції, які склалися у динаміці загального обсягу ПІІ в Україну. На початку періоду, що досліджується, відзначалися високі темпи приросту надходження іноземних інвестицій до країни, коли спостерігалось стабільне світове економічне зростання і, відповідно, зростання макроекономічних показників української економіки. Також цьому сприяли проведені реформи лібералізації в галузі інвестування та масштабна стратегія інтернаціоналізації, яка була запроваджена транснаціональними корпораціями. Значний темп приросту у 2005 році пов'язаний з приватизаційними процесами. Наступним був етап спаду темпів приросту обсягів прямого інвестування, що було пов'язано з відміною частини інвестиційних пільг в межах функціонування технологічних парків, вільних (спеціальних) економічних зон та територій пріори-

тетного розвитку. У 2007 році темпи зростання збільшилися, але з початком світової фінансової кризи істотно погіршення ситуації на ринку інвестицій вплинуло на обсяги ПІІ в Україну і у 2008 році позитивна тенденція знов змінюється негативною. В період після світової економічної і фінансової кризи 2008–2009 рр. основним рушієм зростання ПІІ в розвинених країнах було збільшення транскордонних злиттів. Після кризи 2008–2009 року в Україні спостерігався певний бум інвестування у 2010 р., іноземні інвестори розпочали реалізовувати ряд проектів. Однак, вже у 2011 році тенденція йде на спад і у наступні роки негативний тренд мав продовження. Дана тенденція була обумовлена як зовнішніми так і внутрішніми факторами. Серед найбільш вагомих чинників, що негативно вплинули на надходження іноземного капіталу в економіку країни, це перш за все незначні темпи росту світової економіки, втрата конкурентних переваг перед Китаєм на ринку сталі, як наслідок втрата азійського та частки російського ринку, падіння обсягів реалізації хімічної продукції, а також значні проблеми в економіці Кіпру [13, с. 119]. Зменшення темпів приросту ПІІ у період 2013–2019 років супроводжувалося інвестуванням у підприємства з високим рівнем рентабельності та швидким строком окупності, що обумовлено високими інвестиційними ризиками.

Частки ПІІ в Україну за галузями (табл. 1) показують лідерство фінансового посередництва, логістики та харчової промисловості в

Таблиця 1

ПІІ в Україну за галузями економіки (2006–2010)

Галузь	Проекти ПІІ	Частка	Створено робочих місць
Фінансове посередництво	24	13%	590
Логістика	17	10%	361
Харчова промисловість	16	9%	1895
Страховання та пенсійне забезпечення	13	7%	25
Неметалічна мінеральна продукція	13	7%	400
Професійні послуги	12	7%	14
Програмне забезпечення	10	6%	202
Металоконструкції	6	3%	133
Гумова і пластикова промисловість	6	3%	0
Автомобільна промисловість	5	3%	2030
Інші	56	32%	1837
Всього	178	100%	7487

Джерело: складено автором за статистичними даними

цей період. Промисловість серед цих напрямів складає всього 18%.

Наведені дані (див. табл. 1) показують, що найбільший обсяг ПІІ, якщо аналізувати інвестиції за видами економічної діяльності, надходить у фінансову та логістичну діяльність. Наступну за частками надходжень групу видів діяльності формують оптова та роздрібна торгівля, операції з нерухомим майном та професійна, наукова і технічна діяльність, що разом складає від 71% до 83% від загального обсягу. Серед особливостей спостерігається зниження обсягів інвестицій спрямованих у фінансову та страхову діяльність (майже в 2 рази) і у промисловість, зокрема у металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування (майже в 4 рази).

Аналіз частки ПІІ у різних видах економічної діяльності в Україні (табл. 2) показує, що протягом 2010–2018 років найбільш привабливими видами економічної діяльності для іноземних інвесторів були промисловість, фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів. Найменша частка іноземних

інвестицій була залучена у сільське господарство, будівництво та у сферу інформації та телекомунікації тощо.

Починаючи з 2020 року статистика ПІІ в Україну складається Національним банком України. Це пояснює різницю в переліку напрямів економічної діяльності для відображення структури ПІІ. Структура ПІІ за напрямками діяльності показала, що частка промисловості несуттєво знизилася в порівнянні з попереднім періодом і становила вже не 33% в середньому, а 31% (табл. 3).

При цьому дані не можна вважати тими, що можна порівнювати, тому що по трьом складовим промисловості даних нема.

Статистика територіальної структури ПІІ (табл. 4) свідчить про лідерство міста Києва, Дніпропетровської, Донецької, Харківської та Одеської областей.

Інвестиційна привабливість регіонів країни має тенденцію змінюватися кожного року. На даний процес впливають різні чинники. На сьогодні таким чинником є стан війни, у якому перебуває Україна вже довгий час, і це призвело до суттєвого зниження та майже повного припинення іноземних інвестицій у Донецьку і Луганську області. Другим важли-

Таблиця 2

Частка ПІІ за видами економічної діяльності у загальному обсязі ПІІ (акціонерний капітал) в економіці України (2010–2018), (%)

Види економічної діяльності	на 1 січня									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Усього ПІІ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1. Промисловість	42	41	36	35	33	32	31	31	33	33
в. т. ч. переробна промисловість	35	28	26	25	22	22	23	24	25	25
в т. ч. металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування	19	14	11	10	6	6	5	5	5	5
2. Фінансова та страхова діяльність	23	25	27	25	23	17	14	12	11	11
3. Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	11	10	11	12	13	16	16	16	16	17
4. Операції з нерухомим майном	6	7	7	8	9	10	12	12	12	12
Всього за вибраними напрямками (1+2+3+4)	82	83	81	80	78	75	73	71	72	73

Джерело: розроблено автором на основі статистичних даних

Таблиця 3

**Частка ПІІ за видами економічної діяльності у загальному обсязі ПІІ
(акціонерний капітал) в економіці України (2019–2023), (%)**

Види економічної діяльності	На 31 грудня				
	2019	2020	2021	2022	2023
Промисловість	30,9	30,4	32,1	31,1	31,1
В т. ч. переробна промисловість	17,3	17,7	16,3	16,5	16,5
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	10,8	10,8	10,8	11,8	11,8
Інформація та телекомунікації	4,3	4,9	4,2	5,9	5,9
Операції з нерухомим майном	6,4	6,3	5,0	4,2	4,2
Сільське, лісове та рибне господарство	0,8	1,0	2,8	3,5	3,5
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	2,6	3,0	2,5	2,8	2,8
Професійна, наукова та технічна діяльність	3,0	2,7	2,1	2,0	2,0
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1,3	1,5	1,1	0,8	0,8

Джерело: розроблено автором на основі статистичних даних

Таблиця 4

Частка ПІІ (акціонерний капітал) в економіці України по регіонах (2010–2018) (%)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
м. Київ	40	41	45	46	48	47	48	53	52	52
Дніпропетровська	22	23	21	19	17	15	13	11	12	11
Донецька	10	10	7	7	7	6	5	4	4	4
Київська	4	3	4	3	4	5	5	5	5	5
Львівська	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Одеська	3	2	3	3	3	4	4	4	4	4
Харківська	5	6	6	4	4	4	5	2	2	2
Всього	87	88	89	85	86	84	83	82	82	81

Джерело: розроблено автором на основі статистичних даних

вим чинником є Угода про асоціацію з ЄС, яка дозволяє підвищити інвестиційний рейтинг регіонів, що знаходяться ближче до європейських кордонів [14, с. 253]. Якщо співставити це з галузевим спрямуванням інвестицій, то виявляється, що у промислові регіони ідуть інвестиції у торгівлю та харчування.

Отже, аналіз територіальної структури ПІІ в Україну свідчить про чітко виражену тенденцію до надмірної концентрації спрямування ПІІ до столиці, та прилеглого до неї регіону. У відсотках показник по Києву на 2018 рік майже в 5 разів перевищував показник Дніпропетровської області і на порядок вищий інших областей. Сукупна частка Києва і Київської області станом на 2019 рік складала 57% від загального обсягу надходжень ПІІ до кра-

їни. Таку тенденцію можна пояснити тим, що зарубіжні інвестори в переважній більшості реєструють компанії в Києві, а самі виробничі потужності розміщують поза столицею. Аналіз територіальної структури за наступний період 2019–2023 роки показує в цілому незмінність тенденцій попередніх років (табл. 5).

Більше 85% складають все ті ж області, що і в попередньому періоді. Інвестиції продовжують надходити найбільше в місто Київ, хоча якщо раніше тенденція була до збільшення, то з 2019 вона обернулася на зменшення частки. В той же час Київська, Дніпропетровська і Львівська область показують збільшення частки інвестицій.

Аналіз ПІІ в Україну за країною походження показує, що до десятки основних країн-інвес-

Таблиця 5

Частка ПІІ (акціонерний капітал) в економіці України по регіонах (2019–2023) (%)

		2019	2020	2021	2022	2023
1	м. Київ	46,5	45,9	41,0	40,7	45,27
2	Дніпропетровська	14	13,4	16,2	20,5	18,09
3	Донецька	5,7	5,0	5,1	-	-
4	Полтавська	4,8	5,6	6,4	5,5	4,92
5	Запорізька	4,4	4,1	4,5	4,5	3,34
6	Львівська	4,3	4,6	4,5	5,6	5,59
7	Київська	3,4	3,8	4,1	4,8	5,32
8	Одеська	3,2	3,2	2,7	2,8	2,7
	Всього	86,3	85,6	84,5	84,4	85,23

Джерело: розроблено автором на основі статистичних даних

торів, на які припадає від 74% до 82% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Австрія, Франція, Великобританія, Швеція, Віргінські Британські Острови та США і такий склад країн зберігається протягом всього досліджуваного періоду. Основна частина надходжень ПІІ іноземних резидентів протягом багатьох років припадає на невелику кількість країн. Це свідчить про незначну географічну диверсифікацію країн-експортерів ПІІ до України. Доцільно звернути увагу на такий аспект. Серед головних країн-інвесторів офшорними зонами є Кіпр, Віргінські Острови, Британські Острови, частково Нідерланди та Австрія. Високий ступінь інвестування з такої країни, як Нідерланди, пояснюється суттєвими пільгами для зареєстрованих у них іноземних компаній, а отже, їм притаманні певні елементи офшорності, проте неспівставні з Кіпром. Режим офшорної зони, що діє на Кіпрі, сприяв здійсненню з території острова так званих «опосередкованих» ПІІ, які значно перевищують власні кіпрські інвестиції. Отже статистичні дані починаючи з 2009 року показують тенденцію того, що найбільшими країнами-інвесторами України є території з статусом офшорної зони. Зокрема частка Кіпру та Віргінських островів в сумі складає більше 30%. Це означає, що третина капіталовкладень надходить з офшорних зон, а значить є реінвестиціями українського бізнесу. Іншими словами, це повернення виведених з України капіталів, які вже стають захищені статусом іноземних інвестицій [15, с. 6]. Аналіз надходження прямих інвестицій (інструментів участі в капіталі) за країнами походження в наступному періоді з 2019 по 2023 роки відповідно даних НБУ

показує, що описана вище тенденція залишається в цілому незмінною (табл. 6).

Кіпр та Нідерланди залишаються лідерами серед країн походження іноземних інвестицій в Україну. Деяко знизилась частка Британських Віргінських Островів, що є позитивною тенденцією, оскільки показує зменшення ролі офшорних капіталів в економіці України. Суттєво збільшилась частка польських, американських та французьких інвестицій в останній період з 2019 року.

Таким чином ПІІ в Україні утворені двома групами капіталів:

1. ПІІ іноземних резидентів.
2. ПІІ, в яких кінцевим контролюючим інвестором є резидент України (так звані Round-tripping FDI), тобто українські капітали раніше виведені з країни до офшорної юрисдикції, які знову повертаються в свою країну походження у вигляді ПІІ.

Як показує статистика, другий вид ПІІ досягає четвертої частини загального їх обсягу в Україні. У такий спосіб офшорні інвестиції витісняють з української економіки капітал розвинених країн та забезпечують лише кількісні показники приросту надходження ПІІ до України. Проведений аналіз показав також, що в системі зовнішньоекономічних та економічних пріоритетів України особливе місце посідає співробітництво з країнами ЄС.

Для виявлення впливу факторів на динаміку ПІІ в Україну використаємо метод кореляційно-регресійного аналізу для визначення форми та щільності зв'язку. Фактори були поділені на наступні групи за змістом: макроекономічні, демографічні, зовнішньоекономічні, виробничі, рівень споживання, розвиток науки, освіта, охорона здоров'я, інші.

Таблиця 6

**Частка ПІІ (інструменти участі в капіталі)
з деяких країн світу в економіці України (2019–2023) (%)**

	2019	2020	2021	2022	2023
Кіпр	28,51	28,21	28,91	29,83	28,65
Нідерланди	27,56	25,30	24,14	23,46	23,10
Швейцарія	6,80	8,07	8,71	7,23	6,72
Німеччина	4,97	4,86	4,81	5,60	4,70
Великобританія	4,89	4,89	4,41	4,70	4,92
Франція	2,45	2,38	2,34	2,84	10,83
США	1,86	2,29	2,90	3,65	5,30
Польща	1,81	1,84	1,85	2,00	2,28
Віргінські Острови (брит.)	1,26	1,18	0,92	0,55	0,45
Всього	83,28	82,24	82,00	83,06	90,45

Джерело: розроблено автором на основі статистичних даних

Залежною змінною (Y) виступає обсяг ПІІ в Україну за рік, а факторами є статистичні економічні та демографічні показники за період 1996-2023 роки. Для емпіричного дослідження були використані річні показники факторів. Дані для розрахунків взяті за чотири періоди:

- перший період 1996 – 2009 роки (14 років),
- другий період - 2010 - 2014 роки (5 років),
- третій період - 2015 – 2019 роки (5 років),
- четвертий період - 2020 – 2023 роки (4 роки).

Це обумовлено змінами у методології спостережень Державною службою статистики України.

Аналіз показав, що обсяг ВВП, прирост ВВП, обсяг ВВП на одну особу населення та середньомісячний індекс споживчих цін з 1996 по 2009 рр. суттєво впливали на приток ПІІ, а з 2010 по 2014 рр. залежна змінна майже повністю обумовлена показниками ВВП і середньомісячним індексом споживчих цін. З 1996 по 2019 рр. обсяг ПІІ в Україну майже повністю обумовлений чисельністю наявного і постійного населення, а серед нього часткою міського населення та кількістю людей працездатного віку. Вплив кількості зареєстрованих безробітних на обсяги ПІІ зафіксовано лише для 1996-2009 років.

Вплив двох факторів зовнішньоекономічних зв'язків, а саме обсягів чистого експорту з України і в тому числі в 28 країн членів ЄС на 88% визначає обсяг прямого інвестування в Україну в період з 1996 по 2009 роки і майже

повністю визначає в другий часовий період з 2010 по 2014 роки. З 2001 по 2009 рр. вартість і ступінь зносу основних фондів, обсяг капітальних інвестицій, обсяги промислової і сільськогосподарської продукції, а також вантажо- і пасажирооборот мають суттєве значення для прийняття інвестором рішення про здійснення ПІІ в Україну. Рівень споживання продуктів харчування в домогосподарствах, не впливає на ПІІ протягом всього періоду спостережень. Розвиток науки, кількість осіб, що здобувають вищу освіту, кількість мистецьких шкіл, кількість медичного персоналу, обсяг житлового фонду, рівень злочинності, всі ці фактори виявили свій вплив в моделях лише в період 1996-2014 років. Таким чином ці фактори соціальної інфраструктури мають суттєве значення для прийняття інвестором рішення про здійснення ПІІ в Україну. В подальші роки для такого дослідження нема достатньої статистичної інформації. В залежності від мети управлінського процесу в такому аналізі можуть бути задіяні різні комбінації факторів і розраховані різні моделі. Обґрунтування поділу на періоди підтверджується моделями регресійного і кореляційного аналізу.

Висновки. 1. Динаміка показників надходження ПІІ в Україну має нерівномірні тенденції і основними причинами цього є нестабільність розвитку економіки України, зокрема нестабільність вектору зовнішньоекономічного співробітництва.

2. Структура іноземних інвестицій в Україну свідчить, що значна частина ПІІ надходить через офшорні компанії, тобто насправді має

українське походження. Найбільш привабливими видами економічної діяльності для іноземних інвесторів є сфера послуг, в тому числі фінансових. Визначено, що у територіальній структурі існує лідерство міста Києва, Дніпропетровської, Донецької, Харківської та Одеської областей.

3. Застосування економетричних методів, а саме кореляційно-регресійного аналізу до дослідження впливу факторів на процеси ПІІ в Україні показало, що між соціальними фак-

торами та станом інвестиційного клімату в Україні існує достатньо щільний кореляційний зв'язок, що дозволяє встановити форму цього зв'язку.

Подальші дослідження впливу факторів на створення в Україні прийнятного для ПІІ інвестиційного клімату полягають в оцінці тих факторів, які не можна виразити кількісними показниками. Неможливість чіткої оцінки деяких факторів вимагає підібрати методи, за допомогою яких можна це зробити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Zengin S., Yuksel S., Tevfik Kartal M. Understanding The Factors That Affect Foreign Direct Investment in Turkey By Using MARS Method. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*. 2018. № 10(18). P. 177–192. <https://doi.org/10.14784/marufacd.460693>
2. Grace G. Factors affecting inward foreign direct investment: case of Asean countries. *Info Artha*. 2019. № 3(2). P. 119–132. <https://doi.org/10.31092/jia.v3i2.588>
3. Fernandez M., Almaazmi M. M., Joseph R. Foreign Direct Investment in Indonesia: An Analysis From Investors Perspective. *International Journal of Economics and Financial Issues*. 2020. № 10(5). P. 102–112. <https://doi.org/10.32479/ijefi.10330>
4. Городняк І. В., Терендій А. Б. Інституційні чинники залучення іноземних інвестицій в економіку України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. № 25. С. 3–10.
5. TA, V. L., DO, A. D., PHAN, T. U., NGUYEN, Q. H., NGUYEN, T. T. H., LE, T. D., NGUYEN, T. P. Factors Affecting FDI Intentions of Investors: Empirical Evidence from Provincial-Level Data in Vietnam. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*. 2021. № 8(4). P. 125–134. <https://doi.org/10.13106/JAFEB.2021.VOL8.NO4.0125>
6. Phuong T. H., Ha N. T. Thu D. N. D. Factors affecting the attraction of foreign direct investment: A study in northwest of Vietnam. *Accounting*. 2021. № 7(6). P. 1257–1264. <https://doi.org/10.5267/j.ac.2021.4.014>
7. Van Cuong D., Quang Khai N. Determinants of FDI attractiveness: Evidence from ASEAN-7 countries. *Cogent Social Sciences*. 2021. № 7. P. 1. <https://doi.org/10.1080/23311886.2021.2004676>
8. Dua, P., Verma, N. Drivers of Foreign Direct Investment Inflows to Emerging Asian Economies. *Journal of Emerging Market Finance*. 2024. № 23(1). P. 83–107. <https://doi.org/10.1177/09726527231196722>
9. Sookram S., Roger H., Leera B., Saridakis G. Determining Factors of FDI Flows to Selected Caribbean Countries. *Journal of Risk and Financial Management*. 2022. № 15. P. 48. <https://doi.org/10.3390/jrfm15020048>
10. Samargandi N., Alghfais A. M., AlHuthail H. M. Factors in Saudi FDI Inflow. *Sage Open*. 2022. № 12(1). <https://doi.org/10.1177/21582440211067242>
11. Побоченко Л. М., Бондаренко А. В. Інвестиційне співробітництво України з Європейським Союзом. *НАУ. Серія: економіка, право, політологія, туризм*. 2013. Том 1. № 1. С. 37–45.
12. Кубах Т. Г. Інвестиційний клімат держави: теоретичний та практичний аспект. *Ефективна економіка*. 2013. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2604> (дата звернення: 03.03.2023).
13. Глуха Г. Я. Прямі іноземні інвестиції у контексті економічного зростання. *Економічний нобелівський вісник*. 2014. № 1. С. 113–120.
14. Маркевич К. Л. Поточний стан та перспективи прямого іноземного інвестування в економіку України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка*. 2015. Випуск 2(4), частина 1. С. 249–255.
15. Штепенко К. П., Забураєва О. Ю. Аналіз прямих іноземних інвестицій в економіку України та передумови необхідності їх залучення. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7040> (дата звернення: 03.03.2023).

REFERENCES:

1. Zengin S., Yuksel S., Tevfik Kartal M. (2018). Understanding The Factors That Affect Foreign Direct Investment in Turkey By Using MARS Method. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, vol. 10(18), pp. 177–192. <https://doi.org/10.14784/marufacd.460693>

2. Grace G. (2019). Factors affecting inward foreign direct investment: case of Asean countries. *Info Artha*, vol. 3(2), pp. 119–132. <https://doi.10.31092/jia.v3i2.588>
3. Fernandez M., Almaazmi M. M., Joseph R. (2020). Foreign Direct Investment in Indonesia: An Analysis From Investors Perspective. *International Journal of Economics and Financial Issues*, vol. 10(5), pp. 102–112. <https://doi.org/10.32479/ijefi.10330>
4. Horodniak I. V., Terendii A. B. (2020) Instytutsiini chynnyky zaluchennia inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, vol. 25. pp. 3–10.
5. TA, V. L., DO, A. D., PHAN, T. U., NGUYEN, Q. H., NGUYEN, T. T. H., LE, T. D., NGUYEN, T. P. (2021). Factors Affecting FDI Intentions of Investors: Empirical Evidence from Provincial-Level Data in Vietnam. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, vol. 8(4), pp. 125–134. <https://doi.org/10.13106/JAFEB.2021.VOL8.NO4.0125>
6. Phuong T. H., Ha N. T. Thu D. N. D. (2021). Factors affecting the attraction of foreign direct investment: A study in northwest of Vietnam. *Accounting*, vol. 7(6), pp. 1257–1264. <https://doi.10.5267/j.ac.2021.4.014>
7. Van Cuong D., Quang Khai N. (2021). Determinants of FDI attractiveness: Evidence from ASEAN-7 countries. *Cogent Social Sciences*, vol. 7, p. 1. <https://doi.10.1080/23311886.2021.2004676>
8. Dua, P., Verma, N. (2024). Drivers of Foreign Direct Investment Inflows to Emerging Asian Economies. *Journal of Emerging Market Finance*, vol. 23(1), pp. 83–107. <https://doi.org/10.1177/09726527231196722>
9. Sookram S., Roger H., Leera B., Saridakis G. (2022). Determining Factors of FDI Flows to Selected Caribbean Countries. *Journal of Risk and Financial Management*, vol. 15, p. 48. <https://doi.org/10.3390/jrfm15020048>
10. Samargandi N., Alghfais A. M., AlHuthail H. M. (2022). Factors in Saudi FDI Inflow. *Sage Open*, vol. 12(1). <https://doi.org/10.1177/21582440211067242>
11. Pobochoenko L. M., Bondarenko A. V. (2013) Investytsiine spivrobotnytstvo Ukrainy z Yevropeiskym Soiuzom. *NAU. Serii: ekonomika, pravo, politolohiia, turyzm*, vol. 1, № 1. pp. 37–45.
12. Kubakh T. H. (2013) Investytsiinyi klimat derzhavy: teoretychnyi ta praktychnyi aspekt. *Efektivna ekonomika*, vol. 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2604> (дата звернення: 03.03.2024).
13. Hlukha H. Ya. (2014) Priami inozemni investytsii u konteksti ekonomichnoho zrostantia. *Ekonomichnyi nobelivskiy visnyk*, vol. 1. pp. 113–120.
14. Markevych K. L. (2015) Potochnyi stan ta perspektyvy priamoho inozemnoho investuvannia v ekonomiku Ukrainy. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnogo universytetu. Serii Ekonomika*, Vypusk 2(4), chastyna 1, pp. 249–255.
15. Shtepenko K. P., Zaburaieva O. Yu. (2019) Analiz priamykh inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy ta peredumovy neobkhdnosti yikh zaluchennia. *Efektivna ekonomika*, vol. 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7040>. (дата звернення: 08.04.2024).